Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14058

Gemeente Leeuwarden

Raadsvoorstel

Jaarstukken gemeente Leeuwarden 2023
Zaaknummer: 2024-095576

Aan de gemeenteraad.

Inleiding
Bijgevoegd ontvangt u van ons ter vaststelling de jaarstukken 2023 van de gemeente Leeuwarden. In de Gemeentewet is vastgelegd dat u de jaarstukken elk jaar vaststelt vóór 15 juli.

Toelichting
De jaarstukken 2023 zijn dit jaar voorafgegaan door de Midterm review (MTR) van het coalitieakkoord 2022-2026. Daarin is teruggekeken op de afgelopen twee jaar (waaronder 2023) van deze bestuursperiode en zijn belangrijke aandachtspunten voor de resterende bestuursperiode benoemd. Tegen de tijd dat u de jaarstukken behandelt, is het debat over de MTR afgerond.

Positief rekeningresultaat
In de MTR hebben wij het voorlopige positieve rekeningresultaat vermeld (€ 9,6 mln). Het definitieve resultaat is uitgekomen op € 10,1 mln. Aan het positief resultaat hebben bijgedragen:

- € 9,2 mln ontvangen Rijksmiddelen aan het eind van 2023, waaronder een hogere algemene uitkering. Door de late ontvangst zijn ze niet meer in de begroting 2023 verwerkt.
- een Rijksbijdrage voor de opvang van Oekraïners die € 2,7 mln hoger was dan de kosten van de opvang;
- lagere zorgkosten voor beschermd wonen (€ 0,9 mln) door minder cliënten en een daar nog niet op aangepaste integratie-uitkering van het Rijk;

Het belangrijkste financiële aandachtspunt is het oplopende tekort in de jeugdzorg. In de brief van 5 maart 2024 bent u geïnformeerd over een voorlopige prognose van het tekort op de jeugdzorg van € 5,6 mln (€ 2,5 + € 3,1 mln). In zowel de informatiebijeenkomsten als het debat is over de prognose een voorbehoud gemaakt. Het definitieve tekort bedraag € 6,6 mln ten opzichte van de gewijzigde begroting (die was € 55,3 mln). De onderliggende oorzaken en mogelijke interventies zijn inmiddels uitgebreid onderwerp van debat geweest.
Die ontwikkeling zien we nu bevestigd in de definitieve eindafrekening van het onderhandenwerk 2023. Een andere oorzaak is dat door de komst van de nieuwe contracten per 1 januari 2024, aanbieders soms eerder de trajecten van cliënten hebben afgesloten. Daardoor hebben we minder overlopende posten dan gebruikelijk. We zullen scherp monitoren dat deze niet alleen op financiële gronden zijn afgerond en niet in 2024 alleen om die reden opnieuw worden opgestart.

In de voorlopige prognose zat voor € 1,1 mln aan betwiste posten. Die posten zitten er nog steeds in omdat de discussie met de aanbieders hierover nog loopt.
Conform de gemaakte afspraken informeren we u in juni 2024 schriftelijk over hoe we meer grip willen krijgen op de kosten van de jeugdzorg.

Voorgesteld wordt het rekeningresultaat van € 10,1 mln te storten in de Algemene Reserve.

Overheveling budgetten
Een aantal incidentele geoormerkte budgetten willen we beschikbaar houden voor besteding in 2024. Hierbij onderscheiden we:

1. geoormerkte middelen waarvan de daarvoor te ondernemen activiteiten 100% helder zijn en die te herleiden zijn naar eerdere raads- en collegebesluiten;
2. geoormerkte middelen die nog vragen om formele besluitvorming over de exacte inzet ervan en de daarbij behorende activiteiten.

De gevallen genoemd onder punt 1 zijn in de reserve Budgetoverheveling gestort. Gevallen bedoeld onder punt 2 worden gestort in de reserve Voorwaardelijke budgetoverheveling en houden een voorlopige overheveling-status tot ze worden beschikbaar gesteld middels een formeel besluit door ons college. Anders vallen ze aan het eind van het nieuwe jaar alsnog vrij in de Algemene Reserve. U heeft vanuit het budgetrecht het finale oordeel over de stortingen in beide reserves. Per 31 december 2023 bedraagt de reserve Budgetoverheveling in totaal € 23,8 mln (na storting van € 18,2 mln) en de reserve Voorwaardelijke budgetoverheveling afgerond € 3,4 mln (na storting van € 1,1 mln). De overhevelingen hebben voor een deel betrekking op nog uit te betalen energietoeslagen, de ontwikkeling van het stadiongebied en de latere uitvoering van het project verduurzaming Leeuwarden Oost. Een deel is ook ontstaan omdat Leeuwarden, als centrumgemeente aan het eind van ieder jaar Rijksmiddelen ontvangt, die het jaar daarop pas ingezet worden.
De afzonderlijke stortingen in beide reserves worden in hoofdstuk C2.17 van de jaarstukken 2023 toegelicht.

Voldoende weerstandsvermogen
In 2023 is de financiële positie op peil gebleven. Er is een stevige Algemene Reserve van € 21,1 mln, boven de vastgestelde ondergrens van € 15 mln. Het weerstandsvermogen is voldoende om alle geïnventariseerde risico's mee op te vangen. De operationele risico's zijn ten opzichte van de begroting 2024 gestegen naar € 5,5 mln (na vermenigvuldiging met de zekerheidsfactor van 1,5). De grootste risico's zijn het oplopend tekort in de Jeugdzorg en afwijkingen van gemaakte inschattingen, zoals door inflatieontwikkeling. Een nadere toelichting staat in paragraaf 2.7 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Verbetering informatiewaarde en uitvoering motie 'Grip op de gemeente'
Afgelopen twee jaar is in de begroting en jaarstukken een aantal wensen van de raad tot verbetering van de informatiewaarde doorgevoerd. In het verlengde hiervan wordt de motie 'Grip op de gemeente' (raadsbesluit 13

november 2023) uitgevoerd. De verbetering richt zich op het beter kunnen (bij)sturen op grote opgaven en doelen uit het coalitieakkoord.
In lijn hiermee is de informatiewaarde van dit jaarverslag nog weer verder verbeterd. Zo gebruiken we een nieuwe programma-indeling (die uit de begroting 2024). Dit om aan te sluiten bij de hoofdopgaven zoals die in deze raadsperiode worden onderkend. Onder ieder programma vallen daarmee samenhangende BBV voorgeschreven financiële taakvelden. U autoriseert die budgetten op programmaniveau. De gestelde doelen in de begroting en de financiën sluiten daardoor nu beter op elkaar aan. Tot slot presenteren we een zo concreet mogelijke doelenboom en prestatiedashboard waarin overzichtelijk wordt wat wel en wat niet is gerealiseerd en of we op koers liggen in het behalen van onze (veelal lange termijn) doelen. Dit lichten we zo goed mogelijk kwantitatief en kwalitatief toe. Om dit nog verder te verbeteren, werken we aan een verandering in werkwijze en gedrag van schrijvers van begroting en jaarstukken.

Daarnaast is met de auditcommissie afgesproken om nog vóór de zomer samen de paragraaf Binnenstad en het gebruik van indicatoren daarin onder de loep te nemen.

Rechtmatigheidsverantwoording
De Gemeentewet is aangepast. Daarom geeft de accountant met ingang van deze jaarstukken 2023 geen *direct* oordeel meer over de rechtmatigheid van alle baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening. Dat doen wij als college nu zelf in de jaarrekening. Onze rechtmatigheidsverantwoording gaat in grote lijnen over drie rechtmatigheidscriteria: de zogeheten voorwaarden- begrotings-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criteria (respectievelijk art. 10, 11 en 12 Financiële verordening Leeuwarden 2023). In de jaarrekening lichten we toe in hoeverre deze criteria zijn nageleefd en welke afwijkingen zich hebben voorgedaan. De accountant kan op basis daarvan zijn getrouwheidsoordeel afgeven. Dit getrouwheidsoordeel ziet *indirect* ook toe op de rechtmatigheidsverantwoording.
Over de specifieke uitkeringen geeft de accountant overigens nog wel een direct oordeel.

Aanvulling financiële verordening 2023
In de financiële verordening 2023 heeft u ons een aantal richtlijnen meegegeven voor de rechtmatigheidsverantwoording. Bijvoorbeeld over wanneer een overschrijding van lasten acceptabel is of niet. Het begrip ‘tijdigheid’ was hierin nog niet goed geduid. De Commissie BBV heeft eind 2023/begin 2024 meer duidelijkheid gegeven over hoe ‘tijdigheid’ geduid moet worden. Daarom komen wij mede op advies van de accountant vóór vaststelling van de jaarstukken 2023 nog met een voorstel om artikel 11 van de financiële verordening aan te vullen voor het begrip ‘tijdigheid’ en wel met terugwerkende kracht per 1-1-2023.

Onze bevindingen
Hierna volgen in het kort de geconstateerde afwijkingen ten opzichte van de kaders die u ons heeft meegegeven. In paragraaf 2.10 Bedrijfsvoering is een nadere toelichting opgenomen op deze onrechtmatigheden.

Voorwaardencriterium (artikel 10 financiële verordening 2023)
Met betrekking tot het voorwaardencriterium (in hoeverre wet- en regelgeving is nageleefd) blijkt dat de EU-aanbestedingsregels niet altijd zijn nageleefd. De aanbestedingsfout is € 3,7 mln (2022: € 5,4 mln).

Begrotingsrechtmatigheid (artikel 11 financiële verordening 2023)
Begrotingsrechtmatigheid gaat over alle afwijkingen van bedragen in de begroting (over- en onderschrijdingen).

Lastenoverschrijding grotendeels acceptabel
Binnen drie programma's zijn lasten die de afgesproken rapportagegrens van € 350.000 overschrijdingen. Dit zijn grotendeels acceptabele begrotingsonrechtmatigheden. De niet-acceptabele begrotingsonrechtmatigheden bedragen in totaal € 197.000. Ze zijn niet acceptabel omdat deze lastenoverschrijdingen niet voldoen aan één van de situaties beschreven in artikel 11 lid 4:

1. Er is sprake van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren.
2. Er is sprake van een overschrijding op een open einde regeling.
3. De overschrijding kon niet meer middels de laatste begrotingswijziging van het jaar worden geautoriseerd door de raad.

Lastenonderschrijdingen, en afwijkingen van begrote baten tijdig gemeld aan de raad
Naast genoemde lastenoverschrijdingen, is er ook sprake van lastenonderschrijdingen, en batenover- en onderschrijdingen. Deze afwijkingen worden allemaal als 'tijdig' aan u gemeld beschouwd. Dit, omdat ze óf in de tussenrapportage óf, als de afwijking daarna is ontstaan, nu in de jaarstukken gemeld worden. Het overgrote deel van de afwijkingen betreft:

- onderschrijdingen op lasten + bijhorende baten van nog lopende SiSa regelingen en binnen taakveld grondexploitaties;
- batenoverschrijdingen vanuit uitkeringen van het Rijk;
- reservemutaties, waaronder budgetoverhevelingen, welke verplicht in programma Ondersteuning zijn opgenomen vanwege de taakveld indeling. Dit resulteert in lastenonderschrijdingen binnen de andere programma's.

Misbruik- en oneigenlijk gebruik (artikel 12 financiële verordening 2023)
Het gaat hierbij om derden die misbruik maken van de gemeentelijke regelingen. Ook als dit misbruik is geconstateerd en een terugvordering is opgelegd, blijft het een feit dat er misbruik van overheidsgeld heeft plaatsgevonden. Als de omvang van het misbruik de verantwoordingsgrens heeft overschreden, moet dit misbruik van overheidsgeld worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. Voor wat betreft bijstandsuitkeringen hebben wij in 2023 voor € 801.000 aan fraudevorderingen opgelegd. Daarom is dit bedrag opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

Aankondiging evaluatie artikel 9 lid 2 Financiële verordening
U heeft ons in de Financiële verordening een 'afwijkingspercentage' van 0% van de totale gemeentelijke lasten inclusief reserve dotaties meegegeven (Financiële verordening artikel 9 lid 2). Hierbij wordt een ondergrens/rapportagegrens gehanteerd van € 350.000. De meeste gemeenten hanteren een percentage van 1%, met een rapportagegrens die lager

vastgesteld kan zijn. Voor ons als gemeente Leeuwarden zou 1% zijn uitgekomen op € 7,6 mln. Gezien de hiervoor gemelde uitkomst van onze rechtmatigheidsverantwoording 2023, is dit voor ons aanleiding om het percentage en de ondergrens nog dit jaar met u te evalueren.

Opheffen en instellen van voorzieningen en reserves
Op grond van het BBV besluit de raad tot het instellen en opheffen van reserves en voorzieningen. Op basis van de Nota reserves en voorzieningen is dit onderdeel van uw besluitvorming bij de behandeling van de begroting, de jaarstukken of de nota zelf. U wordt daarom verzocht te besluiten tot opheffing van onderstaande reserves.

- RES054 Reserve duurzaamheidslening
- RES062 Reserve dorpen en platteland
- RES064 Reserve oevers en steigers

In 2023 zijn de laatste onttrekkingen geweest en daarom kunnen deze reserves worden beëindigd. Dit is ook opgenomen in de nota reserves en voorzieningen 2023.

Goedkeurende verklaring
De accountant (PwC) heeft een goedkeurende verklaring afgegeven voor de getrouwheid van de jaarrekening en voor de rechtmatigheid van de specifieke uitkering. U ontvangt na afronding van de controle van PwC het Accountantsverslag 2023. In dit verslag zijn de uitkomsten van de controle opgenomen. Wij hebben inmiddels kennis genomen van de conceptversie van het accountantsverslag. Dit verslag geeft geen aanleiding tot een inhoudelijke reactie.

Trends in beeld
Jaarlijks ontving u bij de jaarstukken de rapportage Trends in beeld. Vanaf nu is de rapportage online beschikbaar:
https://leeuwarden.incijfers.nl/dashboard/trends-in-beeld/trends-in-beeld
Hierin rapporteren we uitgebreid over trends in Leeuwarden (over langere periode) en de effecten van gevoerd beleid op programmaonderdelen.

Vervolgacties op hoofdlijnen

- Raadsdebat over de jaarstukken (3 juli 2024)
- Besluitvorming door raad over de jaarstukken (10 juli 2024)
- Het college verstuurd de vastgestelde jaarstukken vóór 15 juli 2024 naar gedeputeerde staten van de provincie Fryslân.

Leeuwarden, 21 mei 2024,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester.

Signed By: Buma, Sybrand <sybrand.buma@leeuwarden.nl>
31/05/2024 10:23:36 CEST
ID: 8251c2d4-ef90-4966-8d1b-a15e6d37db68
Auth: Scribble

secretaris.

Signed By: de Jong de, Eelke <eelke.dejong@leeuwarden.nl>
29/05/2024 12:35:03 CEST
ID: 8251c2d4-ef90-4966-8d1b-a15e6d37db68
Auth: Scribble

**Dit document is rechtsgeldig digitaal ondertekend.*